

Warszawska Seria Biblijna

Okazją do jej prezentacji jest ukazanie się szóstego tomu, który stanowi całość z tomem siódmym, jako że te dwie pozycje obejmują *Księgi dydaktyczne* Pisma świętego (z dołączoną tu z grupy ksiąg prorockich Księgą Lamentacji). Serię zaplanowano na dziesięć tomów. Wydawane są równoległe tomy ze Starego i Nowego Testamentu. Seria nosi nazwę: *Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych* i jest pracą zespołową pod redakcją Janusza Frankowskiego (ATK, Warszawa 1987-). Dotychczas ukazały się: t. 1: *Pięcioksiąg* (oprac. Stanisław Wypych, Warszawa 1987, s. 212), t. 6: *Mądrość starotestamentowego Izraela. Przysłowia, Hiob, Kohelet, Syrach, Księga Mądrości* (oprac. Stanisław Potocki, Julian Warzecha, Tadeusz Brzegowy, Bogdan Poniży, Warszawa 1999, s. 234), t. 7: *Pieśni*

Izraela. Pieśń nad Pieśniami, Psalmy, Lamentacje (oprac. Andrzej Strus, Julian Warzecha, Janusz Frankowski, Warszawa 1988, s. 188), t. 9: *Dzieje Apostolskie. Listy św. Pawła* (oprac. Andrzej Sebastian Jasiński, Stanisław Mędała, Grzegorz Rafiński, Waldemar Rakocy, Henryk Skoczylas, Bogusław Widła, Warszawa 1997, s. 608), t. 10: *Ewangelia św. Jana, Listy Powszechne, Apokalipsa* (oprac. Roman Bartnicki, Michał Czajkowski, Stanisław Mędała, Jan Załęski, Warszawa 1992, s. 250). Zaplanowane są następujące tomy: t. 2: *Dziejopisarstwo Izraela — okres wcześniejszy*; t. 3: *Dziejopisarstwo Izraela — okres późniejszy*; t. 4: *Prorocy Izraela I*, t. 5: *Prorocy Izraela II*, t. 8: *Ewangelie synoptyczne — Mt, Mk, Łk*. Informacja podana przez głównego redaktora serii J. Frankowskiego, w wydanym ostatnio tomie 6, pozwala mieć nadzieję, że na wydanie pięciu brakujących tomów redaktory (J. Frankowski — Stary Testament, S. Mędała, R. Bartnicki — Nowy Testament) oraz autorzy nie będą potrzebowali aż dwunastu lat, jak w przypadku już wydanych tomów. Według podanej tamże w *Słowie wstępnym* (s. 5) informacji, tomy poświęcone prorokom są już w druku, a pozostałe są gotowe do przekazania Wydawnictwu. Należy życzyć Wydawnictwu ATK, by całość mogła ukazać się na Wielki Jubileusz Roku 2000. Wówczas mielibyśmy analogię między Biblią Tyniecką, wydaną na Millennium Chrześcijaństwa w Polsce (1966), stąd nazywaną też Biblią Tysiąclecia, a dziesięciotomową serią ATK, obejmującą wprowadzenia oraz przekaz orędzia do ksiąg biblijnych, która kojarzyłaby się z Wielkim Jubileuszem Roku 2000. I słusznie, bo jest to dzieło pomnikowe, bez precedensu w polskiej literaturze biblijnej. Mieliśmy bowiem serie komentarzy, jednak brak było dotąd publikacji, ukazującej wezwanie zbawcze zawarte w poszczególnych księgach biblijnych. Na to trzeba było poczekać aż do opracowania, przy zastosowaniu metody *Redaktionsgeschichte*, teologii autorów natchnionych pojedynczych ksiąg Pisma świętego czy nawet ich partii w przypadku, gdy księga przekazana jako jedność literacka miała w procesie jej redagowania wielu redaktorów. Ta praca została wykonana przez biblistów dopiero w ostatnim półwieczu. Dzięki niej stało się możliwe wydanie omawianej tu serii. Na dalszym etapie można by pomyśleć o wydaniu wielkiej syntezy teologicznej, która obejmowałaby w całości orędzie zbawcze jednej Biblii. O tym, że jest to możliwe, świadczy dwutomowe dzieło Brevarda S. Childs'a, opublikowane w przekładzie niemieckim: *Die Theologie der einen Bibel*, I–II, Freiburg im Breisgau 1994–96, Herder (zob. recenzję tej pracy: SSc 2(1998) s. 145–151).

Potrzebnym uzupełnieniem tego syntetycznego ujęcia, bardzo przydatnym w praktyce pastoralnej, byłyby wydawane przez KUL zwięzłe komentarze egzegetyczne (wraz z nowym przekładem), nazywane Biblią Lubelską. Razem z serią warszawską Biblia Lubelska będzie mogła stanowić ważne narzędzie pracy dla każdego duszpasterza zorientowanego w pracy ewangelizacyjnej na zapoznanie wiernych przede wszystkim z przesłaniem zbawczym zawartym w Biblii. Można i trzeba te narzędzia polecić także wszystkim studentom teologii. Tę rolę będą one mogły spełniać w sposób zadowalający dopiero wtedy, gdy będą do dyspozycji w komplecie. Dlatego ważne i pilne jest przyspieszenie edycji tych dwóch serii biblijnych — warszawskiej i lubelskiej.

Celem lepszego zorientowania się w charakterze edycji warszawskiej, zwróćmy uwagę na jej ostatnio wydany tom: *Mądrość starotestamentowego Izraela. Przysłowia, Hiob, Kohelet, Syrach, Księga Mądrości*. Ważną egzystencjalnie i zawsze aktualną jest Księga Koheleta, zwana też Księgą Eklezjastesa. Opracował ją Tadeusz Brzegowy, profesor Starego Testamentu na PAT w Krakowie oraz wykładowca języka hebrajskiego oraz Starego

Testamentu w Instytucie Teologicznym w Tarnowie. Tekst odnoszący się do Księgi Koheleta mieści się na 60 stronach (s. 100–160). W nagłówku postawił ks. Brzegowy pytanie, które dominuje w tekście tej księgi: Jaki pożytek odniesie człowiek z całego swego trudu? Odpowiedź jest zawarta w 2 częściach podzielonych na 12 paragrafów. Poprzedza ją, podobnie jak w całej serii warszawskiej, szkic orientacyjny (s. 100–102), a zamyka obszerna bibliografia (s. 157–160), zawierająca prace obcojęzyczne i polskojęzyczne. Do najbardziej znanych specjalistów Księgi Koheleta zaliczył ks. Brzegowy: N. Lohfinka, O. Loreta, R. E. Murphy'ego i A. G. Wrighta oraz M. Filipiaka, S. Potockiego i J. Synowca. Należy tu dołączyć także nazwisko autora — T. Brzegowego. Oprócz komentarzy znajdziemy w bibliografii monografie i artykuły, a w części polskojęzycznej ponadto przekłady i opracowania literackie, np. R. Brandstaettera, T. Żychiewicza i Cz. Miłosza jako znakomitych współczesnych tłumaczy tej księgi, która będąc poematem, wymaga prócz wiedzy talentu. Po zagadnieniach z zakresu introdukcji (cz. I, §1 — §6), potrzebnych dla zrozumienia tego co istotnie ważne, następuje cz. II: *Idee przewodnie i orędzie*, §7 — §12. Tu w ostatnim paragrafie znajdujemy odpowiedź na pytanie o aktualność Koheleta (s. 154–157). Co o niej decyduje? Kohelet wskazał na niewystarczalność Starego Testamentu i na konieczność czegoś radykalnie nowego. Pokazał, że objawienie Starego Testamentu okazuje się niezdolne do rozwiązania głębokich problemów intelektualnych i życiowych. Tak Księga Koheleta przygotowuje tło dla zapowiedzi mesjańskich. Kardynał Augustyn Bea w swoim znakomitym komentarzu do niej (*Liber Ecclesiastae qui ab Hebraeis appellatur Qohelet*, Rzym 1950), z którego T. Brzegowy chętnie korzysta, i słusznie, jako że był on mędrce wśród egzegetów naszego wieku, uważał Księgę Koheleta za przygotowanie Ewangelii (*praeparatio Evangelii*). Dzięki niej możemy łatwiej i głębiej zrozumieć nauki samego Jezusa i św. Pawła. Jest ona najbardziej nowoczesną księgą Biblii i powinna być dzisiaj na nowo odkrywana. Nauka Koheleta o zwykłych codziennych przyjemnościach zwyczajnych ludzi, jak chleb, wino, przyzwoita szata, ciepło rodzinnego ogniska, nauka o życiu uczciwym i szlachetnym, naznaczonym bojaźnią Boga, stanowi zdrowy hamulec dla dzisiejszych zwolenników konsumpcjonizmu i nowoczesnego hedonizmu. Uzasadnienie dla takiej postawy w życiu znajdziemy w proponowanej przez niego mądrości, rozpatrywanej na płaszczyźnie filozofii i kultury, a w ramach tej ostatniej w aspekcie pracy, posiadania i władzy. Odrębny punkt poświęcono problemowi przyjemności. Powinni go przeczytać dzisiejsi piewcy pogoni za przyjemnościami, która miałyby wypełniać życie i nadawać mu ostateczny sens.

Tekst napisany przez Brzegowego o Księdze Koheleta jest oszczędny w słowa, a układ treści taki sam jak w całej serii. W takim układzie przedstawili też w tomie 6 rozprawy: S. Potocki (Księga Przysłów, Księga Syracha), który podał w pierw w osobnym rozdziale ogólną charakterystykę mądrości na starożytnym Wschodzie i w Izraelu, J. Warzecha (Księga Hioba) oraz B. Poniży (Księga Mądrości). Korzystanie z tomu ułatwiają: skorowidz autorów oraz indeks analityczny.

Ks. Stanisław Pisarek